

Met dit al is op deze wijze het begrip „Erlebnis” nog niet nader omschreven. Deze omschrijving van het begrip stelt ons uit den aard der zaak voor vrij groote moeilijkheden. Immers dit begrip wil niet begripsmatig benaderd worden.⁸⁴⁾ Hoe zou dat ook denkbaar zijn, wanneer men zelf propageert, dat niet het begripsmatige, maar alleen de verinnelijkte „Lebnis”, zijnde dit dan de „Erlebnis”,⁸⁵⁾ ons tot kennis van de waarheid kan brengen, dus consequenter ook tot verstaan van wat „Erlebnis” is. Maar daarmee is dan ook gezegd, dat wij eigenlijk niet meer over *het begrip* „Erlebnis” moeten spreken doch liever moeten spreken over *de realiteit* „Erlebnis”. Intusschen is het wel mogelijk, dit „Erlebnis” nader te omschrijven naar zijn eigenschappen. En zoo zullen wij trachten de vraag te beantwoorden, hoe phaenomenologisch⁸⁶⁾ verstaan kan worden, wat met „Erlebnis”, wat met deze „innerlijke beleving” wordt bedoeld.⁸⁷⁾

De eerste eigenschap is, dat het „Erlebnis” in tegenstelling met het begrip, dat vrucht is van het denkende verstand, onmiddellijk optreedt. Het „Erlebnis” is zonder opzettelijke tusschenfunctie als realiteit voor mij aanwezig.⁸⁸⁾ Ik heb de beleving buiten mijn wil om; ze is mij bewust geworden, ze is mij door niemand gegeven, ik heb haar niet gedacht. Speciaal de kunstenaar put uit dit „Erlebnis”, maar in feite doet ieder mensch dat. Door het denken worden wij ons van het „Erlebnis” wel bewust op zulk een wijze, dat wij het kunnen gaan omschrijven,⁸⁹⁾ maar wij hebben het toch ook, al denken wij er niet over, en wij zijn ons van het „Erlebnis” bewust, ook al kunnen wij het niet omschrijven.

Dat wij nu toch over het „Erlebnis” kunnen denken, komt, omdat wij in het totaal van onze innerlijke belevingen, die als een stroom over ons komen, duidelijk de enkele innerlijke beleving kunnen afgrenzen tegen andere. In de belevingsreeks beleven wij dus ook geledingen.

Een deel van ons levensverloop in het contact met de buitenwereld is voor ons op zichzelf een realiteit; heeft een eenheid in zichzelf; heeft ook doel in zichzelf.⁹⁰⁾ [En hier — wij merken het slechts terloops op — ligt meteen het contact tusschen de wijsgeerige opvatting van William Stern en de teleologische tendenz, de z.g. finaliteit, van de Individualpsychologie van Adler.⁹¹⁾] Ook naar haar zin en naar haar doel kan ik de enkele beleving in mijn levenshuishouding van de rest losweken. Maar dit doet ons dan tegelijkertijd ontdekken, dat er wel een structureele samenhang is tusschen de onderscheiden belevingen.⁹²⁾ Immers een beleving van vroeger heeft het vermogen een beleving van thans een eigen kleur en een eigen type te geven.